

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1992/2

KARAR NO : 1992/4

ÖZET: Asker kişiyi ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin bulunan TC. Emekli Sandığı işleminin iptali istemiyle açılan davanın, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesinin gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Ö. Faruk Meyvacioğlu

Karşı taraf : 1- Milli Savunma Bakanlığı

2- TC. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü

O L A Y : 30.8.1965 nasıplı albay olan ve 1969 yılında isteği üzerine aynı rütbeye emekli edilen davacı, kıdemli albaylık onayının 31.3.1969 gün ve 1134 sayılı Kanun uyarınca 1 yıl geriye götürülmesi gerekirken aksi yönde işlemin sonucu 926 sayılı Kanunun 418. sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik Ek-18. maddesine göre makam tazminatı alamadığını ileri sürerek, albaylık nasbının 30.8.1964, kıdemli albaylık nasbının da 30.8.1967 olarak düzeltilmesi, 1.1.1991 tarihinden geçerli olmak üzere hesaplanacak makam tazminatının gecikme faizleriyle birlikte ödenmesi ve durumun Emekli Sandığına bildirilmesi istemiyle 13.5.1991 gününde Milli Savunma Bakanlığı ve TC. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü aleyhine Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

Davalı, TC. Emekli Sandığı savunmasında, davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin değil, idari yargının görev alanına girdiğini ileri sürerek görev itirazında bulunmuş; diğer davalı Milli Savunma Bakanlığı'nda, emekli personele makam tazminatı ödenip ödenmemesi konusuyla bakanlıklarının bir ilgisinin bulunmadığını dolayısıyla hasım durumundan çıkartılmaları gerektiğini savunmuş ve davanın reddini istemiştir.

Davalı TC. Emekli Sandığı'nın görev itirazı üzerine, davaya bakmakta olan Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesi, 15.10.1991 gün ve 1177-1652 sayılıla, uyuşmazlığın çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin görevli olduğuna karar vermiş ve davalı idarenin itiraz dilekçesini dava dosyası ile birlikte 2247 sayılı Kanunun 10. maddesi gereğince Danıştay Başsavcılığına göndermiştir. Danıştay Başsavcılığı davanın Milli Savunma Bakanlığı işlemi ile ilgili istemin Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde; Emekli Sandığı işleminin iptali isteminin ise idare mahkemesinde çözümlenmesi gerekeceği inancıyla olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ilişkin 23.12.1991 gün ve 16 sayılı düşünce yazısıyla dava dosyasını Uyuşmazlık Mahkemesi'ne göndermiş mahkemece, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığının davanın her iki isteğinin de Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görülüp karara bağlanması gerektiği yolundaki 16.1.1992 gün ve 6 sayılı düşünce yazısı da alınarak dava dosyasına konulmuştur.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Milleti adına karar veren Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü Mustafa Şahin'in Başkanlığında, Şükrü Kaya Erol, Dr. Ekrem Serim,

Feridun Taşkın, Ahmet Çolakoğlu, Osman Şimşek ve İlhami Uğuryılmaz'ın katılmaları ile yaptığı 17.2.1992 günlü toplantıda, Raportör Hâkim Ayten Anıl'ın raporu ile dosyadaki belgeler ile Danıştay Başsavcılığının, Milli Savunma Bakanlığından olan istemin Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde; TC. Emekli Sandığı işleminin iptaline ilişkin davanın da idare mahkemesinde; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığının davanın tümünün Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde çözümlenmesi gerektiği yolundaki düşünce yazıları okunduktan ve toplantıya Danıştay Başsavcısı yerin katılan Savcı M. İlhan Dinç'in Başsavcı düşüncesi doğrultusundaki açıklamaları ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısı Hakim Tuğgeneral Taner Candemir'in sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava, davacınının 1134 sayılı Kanunla sağlanan bir yıllık kıdem hakkının Milli Savunma Bakanlığınca kabul edilmemesi ve buna dayalı olarak 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile verilmesi öngörülen tazminatının TC. Emekli Sandığına ödenmeyeceğine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılmıştır.

Davacı, 30.8.1965 tarihinde albaylığa nasbedilip bu nasbı, 926 sayılı Silahlı Kuvvetler Personel Kanunu Ek Madde-21'e, 31.3.1969 gün ve 1134 sayılı Kanunla eklenen fıkra uyarınca bir yıl geriye yani 30.8.1964'e götürüldükten sonra 6.11.1969 tarihinde emekli olmuştur.

Davacı albaylık nasbının 1964 tarihine götürülmesi sonucu "kıdemli albaylık nasbının da 30.8.1967 tarihine götürülmesiyle 926 sayılı Kanunun Ek Madde-18 in (b) fıkrasına göre "kıdemli albaylık" rütbesinde iki yıl çalıştıktan sonra emekli olduğunu, 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile tanınan makam tazminatını almaya hak kazandığını ancak, Milli Savunma Bakanlığının albaylığa nasbını 1965, kıdemli albaylığa nasbının da 1968 yılı olarak kabul etmesi nedeniyle Emekli Sandığına kıdemli albaylıkta ki üç yıllık süre dolmadan emekli olduğu gerekçesiyle makam tazminatından yararlandırılmadığını, albaylık nasbının 30.8.1964, kıdemli albaylık nasbının 30.8.1967 olarak düzeltilmesini ve makam tazminatının verilmesini istemektedir.

Davada, herne kadar TC. Emekli Sandığı ve Milli Savunma Bakanlığı birlikte hasım gösterilmiş ise de, aslında uyumsuzluk Milli Savunma Bakanlığınca davaya kanun gereği verilen kıdem, kıdemli albaylığa yansıtılmamasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle davanın özü, davacının yukarıda açıklanan 1134 sayılı Kanun gereğince geriye götürülen albaylık nasbının kıdemli albaylığını da etkileyip etkilemeyeceğinin çözümüne bağlı bulunmaktadır.

Kamu görevlilerinin emeklilik işlemlerinde esas olan ve bu işlemlerin dayanağını oluşturan, kamu görevlisinin kurumundaki belgelerdir. Bu nedenle davada davacının, statüsü gereği kazandığı haklarının, kadro ve derecesine göre neler olduğu, sürelerin hesaplanması ve değerlendirilmesi, hizmete başlanıldığı tarihten itibaren özlük işlerini yürüten kurumun görev ve yetkisinde olan hususlardır. Davacı emekli olsa bile 1602 sayılı Kanunun 20. maddesine göre asker kişidir, isteği de askeri hizmete ilişkin ve onunla sıkı sıkıya bağlı bir konuyu içermektedir.

5434 sayılı TC. Emekli Sandığı Kanununun 23.9.1983 gün ve 2898 sayılı Kanunla değişik 41. maddesinde, Emekli Sandığının aylıkların hesaplanmasında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 43. maddesinde yer alan gösterge tablosunun ve Personel Kanunlarındaki ek göstergelerin esas alındığı belirtilmekte; aynı Kanunun Ek-30. maddesinde de: İştirakçilerin emeklilik keseneğine esas olan derece ve kademelerinin mevzuata uygunluğu sandıkça incelenir, eksik gönderilen kesenek ve karşılık farkları kurumlardan tahsil, fazla gönderilen kesenek ve karşılıklar kurumlarına iade edilir. Sandıkça mevzuata uygun olarak tespit olunacak derece ve kademe üstündeki derece ve kademe aylığı üzerinden emeklilik keseneği kesilmiş olması, iştirakçilere emeklilik bakımından bir hak sağlamaz denilmektedir.

Açıklanan hükümlerden, Emekli Sandığının emekli maaşının tesbit ve tayini de izlenecek yol ve yöntem ile işlemlerin mevzuata uygun olup olmadığı konularında inceleme yetkisinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Olaya ise, davacının özlük haklarını belirleyen kurumun değerlendirmesi emeklilik işlemlerine esas olacaktır.

Anayasa'nın 157. maddesinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğu, andak askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartının aranmayacağı belirtilmiş; 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 2568 sayılı Kanunla değişik 20. maddesinde aynı hükme yer verilmiştir. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin bir davaya bakabilmesi için dava konusu idari işlemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin" bulunması şartlarının birlikte bulunması gerekmektedir.

1602 sayılı Kanununun değişik 20. maddesinde Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlar asker kişi sayılmaktadır.

Görevli yargı yerinin tespiti bakımından idari işlemin "askeri hizmete ilişkin" olup olmadığının saptanabilmesi için, işlemin konusuna bakılması gerekmektedir. Eğer idari işlem, askeri gereklere, askeri usul ve yönteme ve askeri hizmete göre tesis edilmiş ise bu işlemin askeri nitelikli olduğu kabul edilmelidir. İşlem, askeri olmayan bir makam tarafından tesis edilmiş olsa bile durum de-ğişmemekte menfaati ihlal edilen asker kişinin davasına Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde bakılması gerekmektedir.

Açılan dava, davacının askerlik rütbesini ve bu rütbedeki hizmet ve kademelerini ilgilendirmekte ve bu sorunun Emekli Sandığında değil öncelikle bağlı bulunduğu kurumda çözümlenmesi gerektiğinden olay asker kişinin askeri hizmetine ilişkin bir nitelik taşımaktadır.

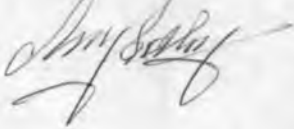
Davacının kıdemli albaylık süresinin değerlendirilmesi, almayı istediği makam tazminatının esasını teşkil etmektedir. Tazminatın verilip verilmeyeceği hususu bu kıdem probleminin çözümüne bağlı, onun hukuki sebebini oluşturacaktır. Elde

edilmek istenilen menfaat, bu hukuki sebebin olumlu ve olumsuz sonucuna sıkı sıkıya bağlıdır. Bu nedenle, sebep ve sonuç bakımından birbirine bağlı bulunan iki eylemden doğan sorunun maddi hukuki ilişkisine tebaan Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde çözümlenmesi gerektiği bu nedenle, Danıştay Başsavcılığının, Emekli Sandığı işleminin iptali isteminin idari yargının görevinde bulunduğu görüşüyle olumlu görev uyumsuzluğu çıkarılmasına ilişkin başvurunun reddi gerekmektedir.

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre davanın çözümü Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevine girdiğinden Danıştay Başsavcılığının 2247 sayılı Kanununun 10. maddesi uyarınca, TC. Emekli Sandığı işleminin iptali isteminin idari yargının görevinde bulunduğu görüşüne ilişkin 23.12.1991 gün ve 16 sayılı başvurusunun reddine, 17.2.1992 gününde, üyelere Şükrü Kaya Erol ve Ahmet Çolakoğlu'nun karşı oyları ve oyçokluğuyla kesin olarak karar verildi.

Başkan

Mustafa ŞAHİN

Üye

Şükrü Kaya Erol

Üye

Dr. Ekrem Serim

Üye

Feridun Taşkın

Üye

Ahmet Çolakoğlu

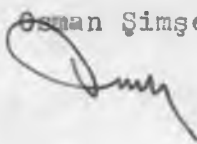
Bu karara Resmî gazete'de yayını uygundur.

Başkan

Üye

Osman Şimşek

Üye

İlhami Uğuryılmaz

E: 92-2

K: 92-4

AZLIK OYU :

Davacının 1134 sayılı kanun uyarınca albaylıktan rütbe kıdemliliği onay tarihinin bir yıl geriye götürülmemesi, kıdemli albaylıkta iki yılını tamamlamadığından 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre makam tazminatı verilmemesi işlemlerinin iptali isteğiyle Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ile Milli Savunma Bakanlığına karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesine açtığı davada, davalılardan Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünün yaptığı görev itirazının mahkemece reddi üzerine Danıştay Başsavcılığınca 2547 sayılı Kanunun 10. maddesi uyarınca olumlu görev uyumsuzluğu çıkarılmış bulunmaktadır.

Davacı hakkında, Milli Savunma Bakanlığı ile Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünce ayrı ayrı iki işlem tesis edilmiş olup bunlardan birincisi ilgilinin 1134 sayılı kanun uyarınca albaylıkta rütbe kıdemliliği onay tarihinin bir yıl geriye götürülmemesine ilişkin bakanlık işlemi, diğeri ise bu işleme dayalı olarak tesis edilen ve 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca makam tazminatı verilmemesine ilişkin genel müdürlük işlemidir. Danıştay Başsavcılığı birinci işlem yönünden değil, Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünce tesis edilen ve davacı 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre makam tazminatı verilmemesi yolundaki ikinci işlemin, askeri hizmete ilişkin olmaması ve 1602 sayılı Kanunun 20. maddesindeki koşullardan birinin gerçekleşmemesi nedeniyle bu işleme karşı açılan davanın genel görevli idari

yargı yerlerinde görülmesi gerektiğinden bahisle 2547 sayılı kanunun 10. maddesi uyarınca olumlu görev uyumsuzluğu çıkartmış ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesince verilen görev itirazının reddine ilişkin kararın kaldırılmasını istemiştir.

İdari yargıda asıl olan her idari işleme karşı ayrı ayrı dava açılmasıdır. Ancak aralarında maddi ve hukuki bakımdan bağıllık bulunan işlemlere karşı birlikte dava açılabilir. Aralarında maddi ve hukuki yönden bağıllık bulunan işlemlere karşı birlikte dava açılabilmesi içinde bu idari işlemlerin aynı idari yargı yerinde incelenmesi gerekir. Bir başka anlatımla, ayrı idari yargı yerlerinin görev alanına giren ayrı idari işlemlere karşı birlikte dava açılması mümkün değildir.

1602 sayılı Askeri Yüksek İdari Mahkemesi yasasının 2658 sayılı yasa ile değişik 20. maddesi, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin bulunan işlem ve eylemlerden doğan davaların Askeri Yüksek İdari Mahkemesinde görüleceğini hükme bağlamış ve asker kişilerin tanımını yapmıştır. Böylece idari işlemin asker kişiyi ilgilendirmesi ve askeri hizmete ilişkin bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Davacı emekli statüsünde asker kişi ise de, askeri olmayan Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne tesis olunan ve iptali istenen idari işlem, askeri hizmete ilişkin değildir. Görev yaptığı askeri kurumdan ayrılan davacı emekli statüsünde olup emeklilik yönünden tüm ilişkisi bu kurum iledir. Makam tazminatı dahil her türlü emekli maaşını tahsis etmeye Emekli Sandığı yetkilidir. Emekli Sandığınının 5434 ve 926 sayılı yasalara ve 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre emekli asker kişiler hakkında emekli maaşı konusunda tesis ettiği, işlemlerinin askeri hizmetle bir ilgisi bulunmamaktadır. Bu işlemler askeri hizmetlerin gereklerine göre tesis edilmediği gibi asker kişinin geçmişi, statüsü ve askerlikle ilgili hususlar gözetilerek de tesis edilmezler. Dava konusu işlemin yargısal denetimi yapılırken, askerlik hizmetinin amacı, askeri görev yerlerinin özelliği, askeri kural, gerek ve gelenekleri de gözönünde tutulmayacak ve değerlendirilmeyecektir.

Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünce tesis edilen ve davacıya 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca makam tazminatı verilmemesi yolundaki işlem askeri hizmete ilişkin bulunmadığından ve 1602 sayılı yasanın 20. maddesindeki koşullar birlikte gerçekleşmediğinden bu işleme karşı açılan davanın genel görevli idari yargı yerinde görülmesi gerekir.

Davacının kıdemli albaylık onayının bir yıl geriye götürülmemesine ilişkin Milli Savunma Bakanlığı işlemine karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde açılan dava dolayısıyla verilecek kararın, 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca ilgiliye makam tazminatı verilmemesi işlemine veya bu işleme karşı idari yargı yerinde açılan davaya etkili olması, bu ikinci işlemin de Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesini gerektirmez.

Nitekim Uyuşmazlık Mahkemesinin 19.10.1990 gün ve 25-26 sayılı kararında, emekli astsubayın ek göstergesiyle ilgili Emekli Sandığı işlemi askeri hizmete ilişkin sayılmamış ve konuya ilişkin davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde değil idari yargı yerinde görülmesine karar verilmiştir. Daha öncede benzer olaylarda idari yargının görevli olduğu yolunda Uyuşmazlık Mahkemesince verilmiş kararlar bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle , Emekli Sandığı Genel Müdürlüğünce tesis edilen ve davacıya 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca makam tazminatı verilmemesine ilişkin bulunan işleme karşı açılan davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde değil idari yargı yerinde görülmesi gerekeceği oyu ile karara katılmıyoruz.

Şükrü Kaya ERGÖL

Ahmet Nuri ÇOLAKOĞLU

